

ANUARI D'EMPREDORIA, ECONOMIA I INNOVACIÓ SOCIAL 2021

CENTRE D'ESTUDIS I DE RECERCA EN EMPREDORIA I INNOVACIÓ SOCIAL (CREIS)

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Ajuntament de
Mollet del Vallès

AJUNTAMENT DE
SantCugat

CONSELL COMARCAL
DEL VALLÈS OCCIDENTAL

El Vallès Oriental
Consell Comarcal

Diputació
Barcelona

Àrea de Desenvolupament
Econòmic, Turisme i Comerç

L'Anuari d'Emprenedoria, Economia i Innovació Social és una col·lecció d'accés obert promoguda i coordinada pel Centre d'Estudis i de Recerca en Emprenedoria i Innovació Social (CREIS), un centre de recerca interdisciplinària per a l'estudi del fenomen de l'emprenedoria i la innovació social, dels factors que el determinen i de l'impacte que els projectes socials susciten sobre l'economia en general i sobre les persones en particular. La col·lecció es planteja l'objectiu de tractar els diferents temes d'interès social des d'un doble vessant. Primer, des d'un punt de vista proper, vinculat al territori, i amb voluntat d'influir en la definició de les polítiques públiques. I segon, proporcionant la mirada àmplia i rigorosa amb què els experts, acadèmics i no acadèmics, poden analitzar aquests problemes, ajudar a comprendre'n l'origen, i indicar com cal gestionar-los i resoldre'ls de la millor manera possible.

El Anuario de Emprendimiento, Economía e Innovación Social es una colección de acceso abierto promovida y coordinada por el Centro de Estudios y de Investigación en Emprendimiento e Innovación Social (CREIS), un centro de investigación interdisciplinaria para el estudio del fenómeno del emprendimiento y la innovación social, de los factores que lo determinan y del impacto que suscitan los proyectos sociales sobre la economía en general y sobre las personas en particular. La colección se plantea el objetivo de tratar los diferentes temas de interés social desde una doble vertiente. Primero, desde un punto de vista cercano, vinculado al territorio, y con voluntad de influir en la definición de las políticas públicas. Y segundo, aportando la mirada amplia y rigurosa con que los expertos, académicos y no académicos, pueden analizar estos problemas, ayudar a comprender su origen, e indicar cómo hay que gestionarlos y resolverlos de la mejor manera posible.

The Yearbook in Entrepreneurship, Economy and Social Innovation is an open access collection promoted and coordinated by the Center for Studies and Research in Entrepreneurship and Social Innovation (CREIS), an interdisciplinary research center for the study of the phenomenon of entrepreneurship and social innovation, its causal factors, and the impact that social projects have on the economy in general, and people in particular. The collection sets itself the objective of dealing with the different topics of social interest from a double perspective. In the first place, from a close point of view, connected to the territory, and with the will to influence the definition of public policies. Second, providing the broad and rigorous view with which experts, academic and non-academic, can analyze these problems, help to understand their roots, and advise on how they must be managed and solved in the best possible way.

L'Annuaire en Entrepreneuriat, Économie et Innovation Sociale est une collection en libre accès promue et coordonnée par le Centre d'Études et de Recherche en Entrepreneuriat et Innovation Sociale (CREIS), un centre de recherche interdisciplinaire pour l'étude du phénomène de l'entrepreneuriat et l'innovation sociale, des facteurs qui la déterminent et de l'impact que les projets sociaux suscitent sur l'économie en général, ainsi que sur les personnes en particulier. La collection s'est fixé l'objectif de traiter les différents sujets d'intérêt social à partir d'une double perspective. Tout d'abord, d'un point de vue proche, associé au territoire, et avec la volonté d'exercer une influence sur la définition des politiques publiques. Ensuite, en apportant la vision élargie et rigoureuse avec laquelle les experts, universitaires ou non universitaires, peuvent analyser ces problèmes et faciliter la compréhension de leur origine, et indiquer comment il faut les gérer et les résoudre le mieux possible.

Editors / Editores / Editors / Éditeurs:

Marta-Patricia Aparicio y Montesinos, CREIS-UAB
Hector Sala Lorda, CREIS-UAB

Disseny i maquetació:

PI-ART scp / Servei de Publicacions de la UAB

Edició:

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
Edifici A. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès). Spain
sp@uab.cat
<http://publicacions.uab.cat>

ISBN: 978-84-490-9881-9

ANUARI D'EMPREDORIA, ECONOMIA I INNOVACIÓ SOCIAL està subjecte a una llicència d'ús Creative Commons:

Reconeixement – No comercial – Sense obra derivada (by-nc-nd): no es permet un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

Índex

Presentació	4
--------------------------	---

A. EXPERIÈNCIES TERRITORIALS

1. Iniciatives socials i transformadores en temps de pandèmia. Experiències singulars	8
Consell Comarcal del Vallès Occidental	
Consell Comarcal del Vallès Oriental	
2. L'economia social i solidària al Vallès Occidental i al Vallès Oriental	29
Observatori-Centre d'Estudis Vallès Occidental	
Observatori-Centre d'Estudis Vallès Oriental	

B. MONOGRAFIES

3. Canvis i transformació socioeconòmica en temps de crisi: bases de la Llei d'Economia Social i Solidària i Pacte d'una Economia per la Vida	54
Guillem Llorens i Gragera, <i>president de la Confederació de Cooperatives de Catalunya i de l'AESCAT</i>	
4. ODS i emprenedoria, economia i innovació social	65
Jordi Boixader, <i>Diputació de Barcelona</i>	
5. Tecnologia i economia circular: tendències cap a nous models de negoci i patrons de consum	86
Laura Talens Peiró, <i>ICTA-UAB</i>	
Jordi Verdú Tirado, <i>CREIS-UAB</i>	
6. Digitalització de la governança de les cooperatives: Cercles.Coop	104
Lorena Torró i Garrido, <i>direcció de CoopCat</i>	
Cristina Ferraté i Anguera, <i>àrea tècnica de CoopCat</i>	
7. El valor social integrat: metodologia i aplicació a la Fundació Formació i Treball	112
Irene Febrer Daunas, <i>Formació i Treball</i>	
Isaías Galindo Abellán, <i>Formació i Treball</i>	
Alexandra González Pozuelo, <i>Formació i Treball</i>	
Ana de Veciana Vila, <i>Formació i Treball</i>	
Paula Veciana Botet, <i>Formació i Treball i CREIS-UAB</i>	
8. Model de diagnòstic sociorelacional d'organitzacions (DSRO): una simulació	134
Hugo Valenzuela-Garcia, <i>CREIS-UAB</i>	
José Luis Molina, <i>UAB</i>	

Presentació

L'Anuari d'Emprenedoria, Economia i Innovació Social sorgeix de l'esforç conjunt de la **Universitat Autònoma de Barcelona**, l'**Ajuntament de Mollet del Vallès**, l'**Ajuntament de Sant Cugat del Vallès**, el **Consell Comarcal del Vallès Occidental**, el **Consell Comarcal del Vallès Oriental** i la **Diputació de Barcelona**.

Aquestes entitats comparteixen l'objectiu de realitzar activitats de foment i promoció de l'emprenedoria i la innovació a fi d'estimular la creació d'activitat econòmica i social; de millorar la formació i la inserció sociolaboral de l'alumnat i la ciutadania; i també d'impulsar la recerca aplicada i un disseny eficaç de polítiques públiques, per contribuir, d'aquesta manera, a la millora del benestar comú.

El fet de compartir objectius i interessos en els camps formatiu, científic, cultural, tecnològic, de transferència de coneixements i d'aplicació pràctica d'iniciatives emprenedores i d'impuls socioeconòmic ha conduït a la creació de la Càtedra d'Emprenedoria i Innovació Social, en el marc de la qual sorgeix aquest anuari.

L'Anuari d'Emprenedoria, Economia i Innovació Social és singular perquè ni té una estructura tradicional des d'un punt de vista acadèmic, ni és tampoc un informe divulgatiu o un mer recull d'estadístiques i indicadors. És un anuari que vol ser el més informatiu i rellevant possible en tractar els diferents temes d'interès social des d'un doble vessant. Primer, des d'un punt de vista proper, vinculat al territori i amb voluntat d'influir en la definició de les polítiques públiques. I segon, proporcionant la mirada àmplia i rigorosa amb què els experts, acadèmics i no acadèmics, poden analitzar aquests problemes, ajudar a comprendre'n l'origen, i indicar com cal gestionar-los i resoldre'ls de la millor manera possible.

La primera part de l'edició d'enguany ha estat elaborada de forma conjunta pels dos consells comarcals i analitza experiències territorials centrades en l'àmbit del Vallès. El capítol 1, redactat per les respectives **Àrees de Desenvolupament Local**, és una narrativa dels efectes de la

pandèmia explicada per sis entitats socials, que valoren les diferents situacions a les quals han hagut de fer front i descriuen les seves respostes davant unes situacions de vegades crítiques, les solucions trobades i els aprenentatges assolits tant per part de les persones que hi treballen com per part de les que gestionen les organitzacions. El denominador comú que aquestes experiències han catalitzat subratlla la importància de la qualitat humana i col·loca les persones al centre de totes les mirades quan s'ha de fer front a canvis sobtats i situacions no previstes que capgiren completament l'entorn i les certeses amb què fins ara actuàvem i preniem decisions.

La segona aportació, a càrrec de l'**Observatori-Centre d'Estudis del Vallès Occidental** i de l'**Observatori-Centre d'Estudis del Vallès Oriental**, esdevé una veritable radiografia de la rellevància de l'Economia Social i Solidària al Vallès Occidental i al Vallès Oriental. En el capítol s'estudien les organitzacions que representen aquest model econòmic alternatiu de funcionament, fonamentat en relacions de producció, distribució, consum i finançament basades en la justícia, el treball cooperatiu, la reciprocitat i l'ajuda mútua. Quines són aquestes organitzacions, en quins sectors operen i com es distribueixen en el territori són les principals qüestions analitzades.

L'*Anuari* continua amb una sèrie de monografies que analitzen qüestions cabdals per a la definició de les polítiques públiques i el seu objectiu últim de millora del benestar comú.

El capítol 3 explica la necessària transformació socioeconòmica en temps de crisi. Per fer realitat aquest canvi, s'han presentat les bases de la Llei de l'Economia Social i Solidària i s'ha firmat el Pacte d'una Economia per la Vida. Segons **Guillem Llorens**, president de la **Confederació de Cooperatives de Catalunya** i de l'**AESCAT**, i autor d'aquest capítol, «cal disposar d'una legislació que protegeixi i impulsi un nou model econòmic basat en una economia plural i transformadora que satisfaci equitativament les necessitats econòmiques, socials i culturals del conjunt del país. Aquesta transformació ha de garantir la democràcia econòmica, la salut col·lectiva i la transició ecosocial».

En el següent, **Jordi Boixader**, de la **Diputació de Barcelona**, estudia la relació de l'economia cooperativa, l'economia social i solidària i la innovació social amb els processos estratègics de l'Agenda 2030 i els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de les Nacions Unides. S'hi valoren experiències d'interès i indicadors de la província de Barcelona a escala municipal, tot mostrant els horitzons de canvi que marca l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible, ara més vinculats a l'impuls de l'emprenedoria, l'economia i la innovació social que no pas a formulacions més convencionals i dominants fins ara pel que fa al desenvolupament econòmic.

En el capítol 5, **Laura Talens (ICTA-UAB)** i **Jordi Verdú (CREIS-UAB)** proposen una anàlisi de les noves oportunitats que ofereixen els actius intel·ligents quan es combinen amb els principis de l'economia circular per aconseguir l'anomenat desacoblament, és a dir, la desvinculació de dos elements clau del nostre sistema econòmic com són la creació de valor, d'una banda, i el consum de recursos naturals, de l'altra. L'objectiu final d'aquesta desvinculació no és sinó reduir l'impacte ambiental de l'activitat econòmica a partir de nous models de negoci i nous patrons de consum, la qual cosa il·lustren amb un segment de les tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) com és el sector dels actius intel·ligents, en particular el dels telèfons intel·ligents.

El capítol 6, elaborat per **Lorena Torró** i **Cristina Ferraté**, de la **Confederació de Cooperatives de Catalunya**, explica el salt qualitatiu que suposa Cercles.Coop pel que fa a la governança

de les cooperatives. Els principis i valors cooperatius apel·len a un procés de presa de decisions obert, voluntari i democràtic, i la governança cooperativa esdevé, doncs, un instrument essencial per a l'aplicació d'aquests principis i valors. Ara bé, així com les cooperatives són un model heterogeni de fer empresa, els seus sistemes de governança també són molt heterogenis. Cercles. Coop és un repositori de recursos elaborats amb codi lliure i obert que permet la digitalització de la governança cooperativa tot incorporant els sistemes de participació i votació de les societats cooperatives en format digital i d'acord amb la norma legal vigent. El seu ús creixent permet d'anticipar un salt qualitatiu en l'agilitat de la presa de decisions per part d'aquestes organitzacions i la seva posterior implementació, la qual cosa augura un gran impuls al desenvolupament d'organitzacions que prenguin decisions de manera oberta, voluntària i democràtica.

A continuació, **Irene Febrer**, **Isaías Galindo**, **Alexandra González** i **Ana de Veciana**, de **Formació i Treball**, junt amb **Paula Veciana**, de **Formació i Treball** i **CREIS-UAB**, analitzen la contribució de les organitzacions de l'economia social en termes d'interès públic i justícia social, una aportació que va molt més enllà de la mera contribució econòmica. En concret, presenten la metodologia del valor social integrat (VSI) com a mesura de l'impacte social i mediambiental tal com s'ha implementat a Formació i Treball. Els principals beneficis de calcular el VSI d'una organització són, d'una banda, avaluar el valor monetari de les accions amb impacte social per poder prioritzar-les i millorar-ne la gestió i, de l'altra, quantificar el valor total (i no solament econòmic) que aporta l'entitat sobre els seus grups d'interès i sobre la societat en general.

Finalment, i com a vuitè i darrer capítol, **Hugo Valenzuela**, del **CREIS-UAB**, i **José Luis Molina**, de la **UAB**, proposen un model de diagnòstic que combina elements qualitatius i quantitatius per identificar les potencialitats de desenvolupament institucional en un territori determinat. Aquest model es basa tant en l'anàlisi de xarxes socials aplicada a les relacions entre institucions i organitzacions, com en un inventari que identifica punts forts, febleses, problemes, expectatives i pes dels factors econòmics i socioculturals en la posada en marxa dels nous escenaris. El model de diagnòstic és una eina complexa i alhora aplicable en diferents contextos, perquè aplega una triple estratègia: recerca, transferència i participació ciutadana, amb la finalitat de millorar les condicions de vida de la ciutadania.